

MEŠTROVIĆ: NOVA DIMENZIJA MULTIMEDIJSKI PRISTUP U PREZENTACIJI DIGITALIZIRANE GRAĐE

ZORANA JURIĆ ŠABIĆ □ Muzeji Ivana Meštrovića – Galerija Meštrović, Split

Fototeka Galerije Meštrović. Galerija Meštrović vodi brigu o velikom broju originalnih fotografija nastalih za života Ivana Meštrovića, ali i onih nastalih tijekom djelovanja te ustanove od 1952. Radi preventivne zaštite osjetljivoga fotografskog materijala, ali i bržega i jednostavnijeg pristupa toj vrijednoj građi, započeta je njezina digitalizacija. Osobito su vrijedan dio te zbirke fotografije Meštrovićevih najranijih radova, od kojih neke potječu sa samog početka 20. st. Njih je Galeriji Meštrović, zajedno s bibliotekom, albumima i klišejima, darovao sam umjetnik 1956., a svojevrсни su inventar njegova života i rada.¹ Materijal je zaista dragocjen izvor za upoznavanje cjelokupnoga Meštrovićeva djela jer na jednome mjestu okuplja podatke o Meštrovićeve radu rasutome diljem svijeta, a nerijetko prikazuje i radove koji su danas zagubljeni, uništeni ili se nalaze u privatnim kolekcijama.

Digitalizacija muzejske građe. U posljednjem desetljeću digitalizacija se nametnula kao jedan od prioriteta u strategiji muzejskog razvoja, posebice nakon 2007., kada je pokrenut Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe pod nazivom *Hrvatska kulturna baština*.²

Tako su i Muzeji Ivana Meštrovića počeli digitalizirati građu koju čuvaju u svom fondusu, ponajprije radi preventivne zaštite te lakše dostupnosti velikoj količini iznimno važnoga i originalnog materijala koji dokumentira Meštrovićev život i rad.

Pozitivni su učinci digitalizacije višestruki. Prije svega, tim se postupkom preventivno zaštićuje izvorna građa: snimanjem materijala zaustavlja se proces starenja, a originalni se pohranjuju i u budućnosti se upotrebljava njihov digitalni oblik. Nadalje, stručnom obradom stvorena je podatkovna baza s više od 2600 datoteka u tiff formatu, namijenjena pretraživanju prema različitim kategorijama, dostupna stručnjacima i istraživačima.

Konačno, jedna od prednosti tog postupka jest i jednostavno rukovanje digitaliziranim sadržajem koji se može ponovo upotrijebiti za najrazličitije namjene (u nakladništvu, za internetsko objavljivanje, kao multimedija).

Multimedijski program Meštrović: Nova dimenzija. Tijekom rada na toj iznimnoj građi i upravo putem temeljnih muzejskih poslova kao što su inventarizacija i stručna obrada postajalo je sve jasnije da taj materijal treba predstaviti široj publici. Tako se počela oblikovati ideja o novom načinu prezentacije muzejske građe.

Procesom digitalizacije stvorene su pretpostavke za prezentaciju "skrivenoga muzejskog blaga". Tako je osmišljen multimedijski program *Meštrović: Nova dimenzija* koji objedinjuje različite umjetničke medije u jedinstveni oblik prezentacije baštine i muzejske građe. Najvažniji cilj tog programa bio je omogućiti prezentaciju velikog broja muzejskih predmeta pohranjenih u našim depoima, od kojih većina nikada nije prikazana javnosti.

Program je zamišljen kao kombinacija videoprojekcija starih fotografija na pročeljima Meštrovićevih zdanja, uz sudjelovanje DJ-a čiji bi zadatak bio reproducirati

IM 48, 2017.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

sl.1. Prvi fotografski portret Ivana Meštrovića, Beč, 1900., foto: Johann E. Hahn Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-516

sl.2. Plakat programa 'Meštrović: Nova dimenzija', Galerija Meštrović, Split, 2011.

1 bz. 1956. Meštrović poklonio Galeriji svoju biblioteku, Slobodna Dalmacija, Split, 14/1956 (10. ožujka 1956).

Među knjigama nalazi se veći broj albuma sa fotografijama iz života umjetnika, a napose fotografije posjeta raznim zemljama sa bogatim umjetničkim spomenicima. Meštrović je nadalje poklonio upravi Galerije oko 50 klišeja i oko 500 foto-negativa njegovih radova. (...) Nadalje, umjetnik je u pismu najavio, da će upravi Galerije kroz najkraće vrijeme dostaviti 36 komada fotoreprodukcija svojih radova, te da će Galerija primiti i 50 fotografija njegovih najranijih radova od gđe Vranicani, koje je ona već predala Jugoslavenskom poslanstvu, a koji su bili kod nje pobranjeni.

2 Hrvatska kulturna baština. Nacionalni program digitalizacije (2008).

<http://www.kultura.hr/O-nama/Nacionalni-program-digitalizacije> (datum posljednjeg pristupa: 19. studenog 2014.).

sl.3. Ivan Meštrović: Bolesnica (Beč, 1902.)
Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-899

sl.4. Ivan Meštrović: Posljednji cjelov (Beč, 1903.)
Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-901

klasičnu glazbu koju je umjetnik rado slušao (Mozarta, Beethovena, Schuberta, Chopina, Brahmsa...). U prezentaciji smo se koristili suvremenom tehnologijom – animacijom i VJ tehnologijom, čime smo objedinili različite medije: arhitekturu, skulpturu, fotografiju i glazbu. Svi su ti mediji tijekom programa doživjeli svojevrsnu transformaciju. Fotografija obrađena VJ tehnologijom postala je slika u pokretu. Skulptura je kao temelj Meštrovićeva likovnog izraza glavna premisa i najčešći motiv na odabranim fotografijama, a poigravanjem u obliku animacije taj je statični medij privremeno “oživio”. Način prezentacije u kojemu Meštrovićeva arhitektura postaje recipijent odnosno platno za projekcije i doživljava potpunu preobrazbu nanovo vrednuje Meštrovićeva arhitektonska zdanja i potvrđuje njihovu suvremenost. I, naposljetku, glazbena podloga u ritmičkoj koordinaciji s vizualnim efektima, odabrana iz repertoara Meštroviću omiljenih skladbi, cijelom je programu dala intimnu notu otkrivajući umjetnikov glazbeni ukus.

Program *Meštrović: Nova dimenzija I* predstavljen je u povodu Međunarodnog dana muzeja 2011. i tematski se povezao sa zadanom temom *Muzej i sjećanje*. Dotad neobjavljene fotografije uživo su projicirane na pročelje Galerije Meštrović te je, uz vizualne efekte i klasičnu glazbu, stvoren jedinstven audio-vizualni doživljaj. Prikazane su fotografije iz Meštrovićevih albuma tematski vezane za njegov život, rad i umjetničke interese.

Odabranim su fotografijama prikazani najvažniji trenutci Meštrovićeve bogate umjetničke karijere. Tako smo mogli vidjeti fotografije njegovih ranih radova nastalih početkom 20. st. u Beču, nerijetko snimane odmah

nakon što je djelo bilo završeno (što nam otkriva materijal u kojemu su rađeni – gips ili čak glina). Mnoga od tih djela danas su nam poznata samo s fotografija jer je određen broj njih uništen, zagubljen ili nedostupan javnosti. Kurioziteti unutar te kolekcije jesu kratke zabilješke koje je mladi Meštrović zapisivao na poledini fotografija dajući im originalan naziv ili pak zapisujući bilješku o izvoru inspiracije za nastanak pojedinog djela. Takav je primjer fotografija skulpture *Posljednji poljubac* (1903.), na kojoj je Meštrović napisao kako je to *jedno od najranijih djela kada sam najviše čitao ruske autore*.³

Jednako tako, prikazane su snimke impresivnih postava velikih Meštrovićevih samostalnih izložaba iz prva dva desetljeća 20. st. te fotografije na kojima je zabilježen kompleksan proces stvaranja i lijevanja javnih spomenika u nadnaravnoj veličini poput čikaških *Indijanaca*, *Grgura Ninskog* ili spomenika rumunjskom kralju Ferdinandu I.

Osim pregleda umjetnikova stvaralaštva, cilj programa bio je uz pomoć fotografija prikazati Meštrovića kao čovjeka. Dio fotografija Meštrovićeve su privatne snimke (portreti, obiteljske fotografije i putovanja), ali tu su i fotografije iznimnih likovnih ostvarenja koja nam otkrivaju njegove umjetničke preokupacije i uzore (Michelangelo, grčka arhajaska skulptura, arhitektura i skulptura drvnog Egipta...). Takvom koncepcijom uspjeli smo prizvati Meštrovićev svijet uspomena i na jednome mjestu prikazati raspon njegova umjetničkog stvaralaštva, intimnije upoznati samog umjetnika te svemu tome dodati zvučnu dimenziju.

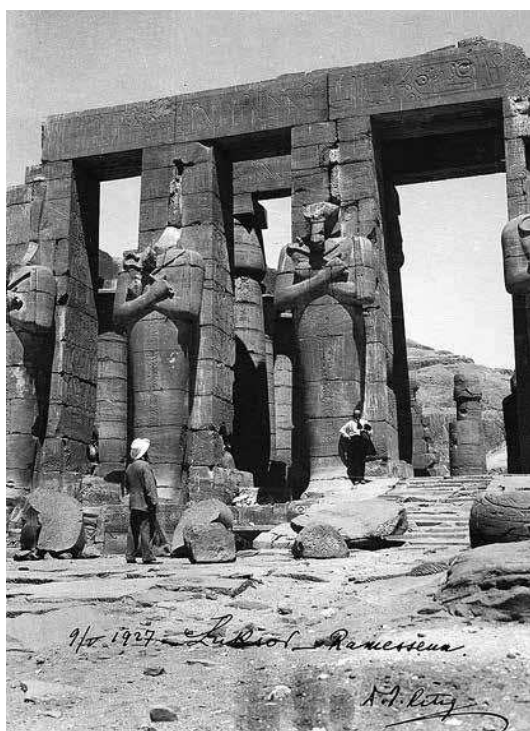
³ Jurić, Z. 2011. *Meštrović: Nova dimenzija*. Split: Muzeji Ivana Meštrovića, str. 5.

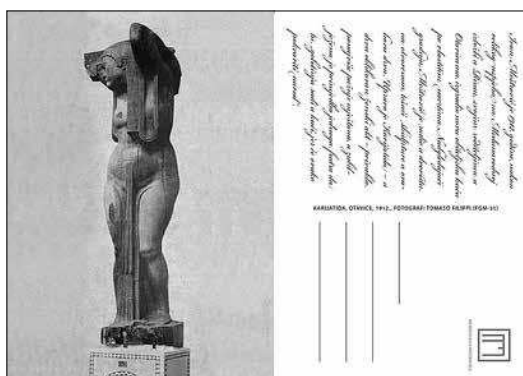
sl.5. Samostalna izložba Ivana Meštrovića na XXXV. izložbi bečke Secesije, 1910. Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-1031

sl.6. Ivan Meštrović u Egiptu, 1927.: Ramesseum u Luksoru
Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-1174/12

sl.7. Razglednice s pričom tiskane povodom održavanja programa 'Meštrović: Nova dimenzija II'

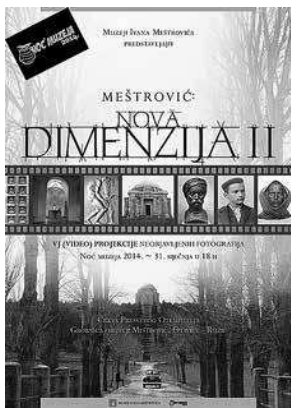
Crkva Presvetog Otkupitelja u novoj dimenziji. Program Meštrović: Nova dimenzija II održan je u sklopu Noći muzeja 2014. na novoj lokaciji – u Crkvi Presvetog Otkupitelja (grobnici obitelji Meštrović) u Otavicama. Novim je projektom stavljen naglasak na umjetnikovu povezanost

sa zavičajem, uz prikaz njegovih dječjačkih radova, djela koja je izradio za boravka u roditeljskom domu te fotografija umjetnika s obitelji.

Veliku je ulogu u novoj koncepciji imala glazba, koja je ovog puta bila nadahnuta ne samo bogatim folklornim nasljeđem Dalmatinske zagore već upravo Meštrovićevim djelom. Naime, veliki hrvatski skladatelj Jakov Gotovac napisao je 1945. orkestralno djelo *Dinarka (Ples bola i ponosa)*, za koje su ga, kako je sam rekao, inspirirala djela našega velikog Meštrovića *Majka* i *Povijest Hrvata*.⁴ Gotovčeve glazbene kreacije poslužile su kao izvrsna podloga za narodno kolo u izvedbi lokalnog KUD-a, što nas je upravo u Meštrovićevu zavičaju podsjetilo na stare običaje i važnost narodnih pjesama koje je Meštrović često recitirao. Ples i autentična nošnja petropoljskog kraja zaista su prizvali ozračje Meštrovićeva djetinjstva.

A Ja sam u svom kompozitorskom stvaranju zaista napisao jednu kompoziciju za orkestar, koju je inspiriralo djelo našeg velikog Meštrovića "Majka" i "Povijest Hrvatske", a koje nosi naslov DINARKA – Ples bola i ponosa (Jakov Gotovac, Zagreb, 5. travnja 1963.). Vidjeti: Jurić Šabić, Z. 2014. Meštrović: Nova dimenzija II. Split: Muzeji Ivana Meštrovića.,

sl.8. Ivan Meštrović s prijateljima i ocem Matom, na odmoru u Otavcima, 1911. Fototeka Galerije Meštrović, inv. br. FGM-505/1

sl. 9. Plakat programa 'Meštrović: Nova dimenzija II', Crkva Presvetog Otkupitelja, Otavice-Ružić, 2014.

Rezultati i produkti. Osim audio-vizualnog doživljaja u kojemu su posjetitelji uživali, realizacijom programa stvorili smo i nove sadržaje: tiskovine i videomaterijale. Osim deplijana *Meštrović: Nova dimenzija*, tiskane su i tzv. *razglednice s pričom*, koje na svojoj poledini otkrivaju anegdote, umjetnikove intimne ispovijedi ili citate vezane za prikazani motiv. U sklopu obaju programa načinjena su po dva zanimljiva i dinamična videospota: prije održavanja događaja te u postprodukciji.⁵ Dok je prvi – trailer – služio kao najava programa koja se prikazuje na internetskim stranicama (*Facebooku*, *YouTubeu*, *Vimeu*) i na televizijskim kanalima, drugi videospot – *The Making of*, nastao je nakon održanog programa i prenosi atmosferu događaja u kojemu su posjetitelji uživali zahvaljujući odličnoj suradnji muzejskih profesionalaca i mladih umjetnika te potpori i sudjelovanju lokalne zajednice.

Program *Meštrović: Nova dimenzija* rezultat je dugotrajnog rada na obradi i zaštiti muzejske građe u sklopu projekta digitalizacije. Taj primarni muzejski posao nerijetko je skriven od očiju vanjskih promatrača, a mnogi obrađeni muzejski predmeti nikada ne dožive predstavljanje široj publici. Upravo takvi projekti, u kojima se iskorištavaju sve prednosti suvremenih tehnologija te na zanimljiv i dinamičan način prezentiraju svoju "skrivenu" građu, imaju dobar prijam među publikom.

Program, kojemu je primaran cilj bio ponuditi posjetiteljima iznimno iskustvo primjenom novih tehnologija, zapravo je prerastao u nešto mnogo više. Upozorio je na važnost digitalizacije u preventivnoj zaštiti muzejske građe, stavio je kulturnu baštinu u novu funkciju, u pro-

dukciji je iskoristio mlade talente i, najzad, uspostavio je odličnu suradnju s lokalnom zajednicom.

LITERATURA

bz. 1956. Meštrović poklonio Galeriji svoju biblioteku. *Slobodna Dalmacija*, Split, 14/1956 (10. ožujka).

Jurić, Z. 2011. *Meštrović: Nova dimenzija*. Split: Muzeji Ivana Meštrovića.

Jurić Šabić, Z. 2014. *Meštrović: Nova dimenzija II*. Split: Muzeji Ivana Meštrovića.

MEŠTROVIĆ: A NEW DIMENSION

A MULTIMEDIA APPROACH IN THE PRESENTATION OF DIGITISED MATERIAL

During 2011, the Meštrović Gallery started an extensive project for digitising photographic material, creating a digital database with more than 2600 files in TIFF format. The fine collection of photographs contains original photographs created during the lifetime of Ivan Meštrović, showing his life, work and artistic interests. The material is an invaluable source for understanding the whole of Meštrović's work, for in a single place it brings together data about Meštrović's work scattered all over the world. The completion of the project has created the premises for its presentation to the general public, with the possibility of simple usage of the digital database.

And so was devised the multimedia programme *Meštrović: New Dimension*, which with the help of contemporary technological tools (animation and projection) in an innovative way presents museum material and brings together various media: architecture, sculpture, photography and music.

⁵ MEŠTROVIĆ: Nova dimenzija, 2011. – trailer: <https://www.youtube.com/watch?v=nOozAsMRxzI>

MEŠTROVIĆ: Nova dimenzija, 2011. – the making of: https://www.youtube.com/watch?v=3_S6iH47bAs

MEŠTROVIĆ: Nova dimenzija II., 2014. – trailer: <https://www.youtube.com/watch?v=CiDzTMQtwfQ>

MEŠTROVIĆ: Nova dimenzija II., 2014. – the making of: <https://www.youtube.com/watch?v=FIkttkO8iG8>